

S'Esclop

10

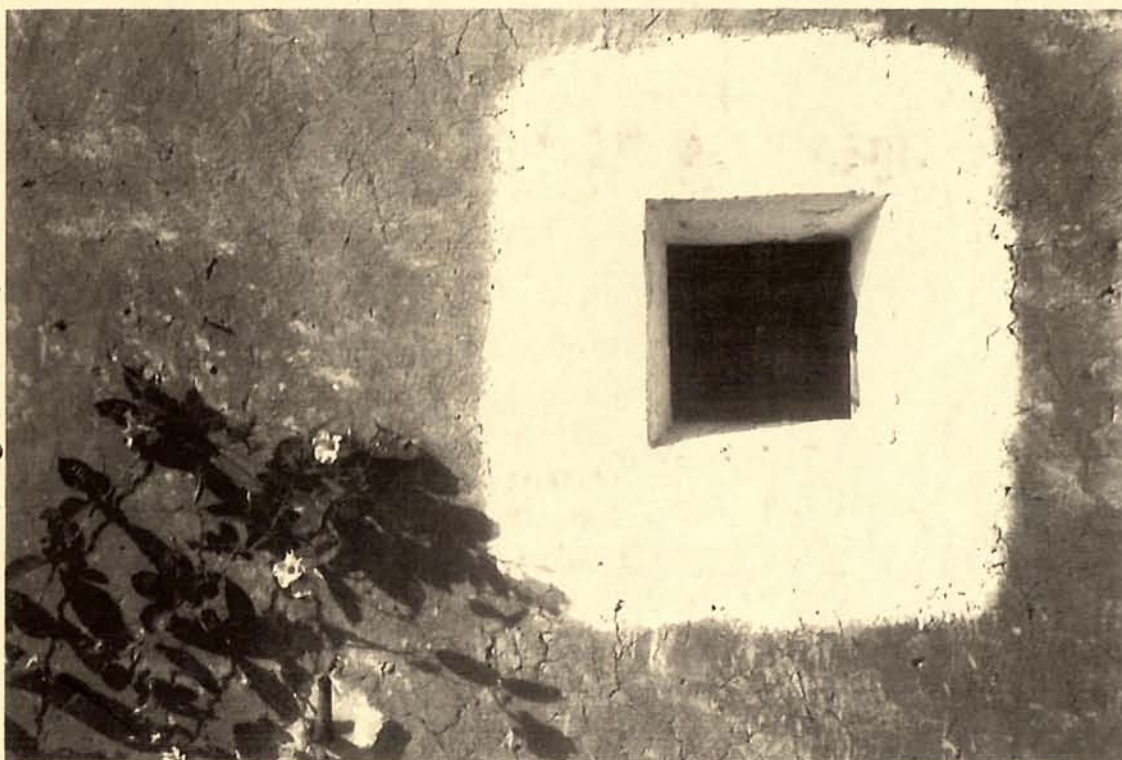
Quadern cultural

II època, any II

3,00 €

Mallorca, juliol-agost 2003

Finestró, fotografia de Miquel Perelló

D. Sam Abrams
Miquel Bezares
Rafel Bordoy
Vicenç Calonge
Antoni Clapés
Bartomeu Fiol
Joan Fullana
Lluís Maicas
Jean-Paul Mestas
Pere Morey
Miquel Oliver
Francesc Parcerisas
Joan Pomar
Biel Pons Pons
Bartomeu Ribes
Jean Serra
Guillem Simó
Maties Tugores

Antoni Xumet
Il·lustracions:
Àngel Baldovino
Georges Bess
Nils Burwitz
J. Coll Bardolet
Lluís Florenç
A. Galeote
Antoni Mas
Tomeu Morey
Edvard Munch
Miquel Perelló
P. Quetglas «Xam»
Toni Riera
Gabriel Rotger
Tòfol Sastre
Gaspar Servera
Guillem Simó

Editor: **S'Esclop**,
associació cultural

Director:

Joan Fullana

<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:

Pep Toni Martorell

Rainelda Palerm

Gaspar Servera

Miquel J. Servera

Magdalena Vidal

Administració:

S'Esclop

Apartat de Correus 332

07181 Palmanova (Calvià)

Telèfons: 971 - 686709

971 - 439209

971 - 693933

Fax: 971 - 689675

<sesclop@hotmail.com>

Publicitat:

Telèfon: 639 - 954223

Coberta:

Miquel Perelló

Disseny:

Joan Fullana

Tractament

d'imatges:

J. Domenech

&

Miquel J. Servera

Dipòsit legal

PM-2551-2003

D. Sam Abrams	17
Miquel Bezares	23
Rafel Bordoy	4
Vicenç Calonge	19 i 21
Antoni Clapès	15
Bartomeu Fiol	3
Joan Fullana	20 i 21
Lluís Maicas	13
Jean-Paul Mestas	30
Pere Morey	24 i 25
Miquel Oliver	5
Francesc Parcerisas	17
Joan Pomar	18
Biel Pons	22
R.	10 - 12
Bartomeu Ribes	27
Jean Serra	16
Guillem Simó	28 i 29
Maties Tugores	30
Antoni Xumet	8
Il·lustracions:	
Àngel Baldovino	22
Georges Bess	32
Nils Burwitz	17
J. Coll Bardolet	4
Lluís Florenç	9
A. Galeote	3
Antoni Mas	18
Tomeu Morey	17
Edvard Munch	11
Miquel Perelló	1
P. Quetglas «Xam»	31
Toni Riera	19
Gabriel Rotger	5
Tòfol Sastre	7
Gaspar Servera	25
Guillem Simó	29

S'ha fet un tiratge de 501 exemplars numerats del 0 al 500. Aquest és el número —356—

S'Esclop no té el suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal

XLI

PROGRAMA

A Miquel Bauçà, Miquel Àngel Riera, Llorenç Vidal i tots els companys de lleva

Ho veig molt clar
i no voldria fer curt
per res del món
enc que una sola veu
no basti mai:
Compt amb companys de lleva.
Entre tots - digues que sí -
podem fer bon llevat
amb un poc de sort
(la voluntat no ho és tot):
Hem de canviar el concepte minse
que de la poesia té la gent.
Passejar-la per tot Camp Rodó
i que sentin, vegin, toquin
i, si cal, ensumin
o fins i tot tastin
- en xuclin l'horror i la sang -
els seus versots forjats en ferro
de bona o mala llei, o tal volta
de llei indiferent,
ni figa ni raïm, però a l'abast.
Signes sensibles sempre
com les anelles d'una cadena
feta a favor de la llibertat,
que no volem ficar ningú
dins la presó ni dins cap gàbia
de mots ronsers afectats de trauma.
Que no hi ha art més del poble
que aquest dels mots que són de tots,
de viva veu, a mitja veu, no per escrit.

Bartomeu Fiol

De *Camp Rodó*

Premi «Joan Alcover», Ciutat de Palma 1969.
Colecció Balenguera,
Ed. Moll, Mallorca, 1973.

Bartomeu Fiol, fotografia d'A. Galeote

Bartomeu Fiol i Móra (Palma, 1933).

El creador de «Cavorques» va ser -entre 1990 i 1992- president de l'Obra Cultural Balear (OCB). Va fer els seus estudis de Ciències Polítiques a la Universitat de Madrid i la seva vida professional ha transcorregut dins el món de l'hostaleria. En la actualitat, escriu articles d'opinió al *Diari de Balears*. Té publicats els reculls *L'últim* (1955), *Calaloscans* (1966), *Camp Rodó* [premi «Joan Alcover», Palma 1969] (1973), *Contribució de bàrbars* (1980), *Calaportal de Cavorques* (1983), *Contribució de verges* (1990), *Canalla contra 'Establishment'* (1995), *La comunió dels sants o Els morts ho callam tot* (1997); *Cave carmina, cape canes* [premi «Cavall Verd»] (1998), *Catàleg de matèries* (1998), *Tot jo és una exageració* [premi de la crítica «Serra d'Or»] (2000). L'obra poètica de Bartomeu Fiol està recollida en els volums *Cròniques bàrbares* (1999), -amb un pròleg de Sam Abrams, titulat *De quan la precisió no vol dir claretat-*; *Camps de marina i suburbials* (2000), -amb el prefaci *El realisme simbòlic de Bartomeu Fiol* de Jaume Pomar-; i *Canalla lluny de Grècia* (2001), amb pròleg de Sebastià Alzamora, que es diu *Matèries finals i materials de demolició*; tots ells publicats per Proa, (Barcelona) dins «Els llibres de l'Óssa menor».

VALLDEMOSSA

MURMURIS de xiprers,
la processó del verd que senyoreja
els vells carrers, empedrats i lluent
de passes i de pluja.
Els palaus confiats i redimits,
pels monjos compassius i els calendaris.
Fosqueja a la planura. Els llums immòbils
són fites que limiten la ciutat.
Cartoixa, com un far
de reflexos inútils, ha perdut
l'ombra sota l'imperi del rellotge.
Fantasmes imponents, les oliveres,
xiuxiuegen rosaris nacarats,
pels llavis tremolosos de les fulles.
La lluna sobre el mar
hi dibuixa roquets i toques blanques,
i l'hàbit de Sant Bru,
i somnis virginals,
i eternitats d'ivori.

ANSA PER ANSA

AVUI ALÇA LA VEU la lluna clara
i canta quan s'acosta l'alta nit,
avui que tot el poble s'ha vestit
de festa gran i lluu com l'alimara.

Avui la lluna s'ha rentat la cara,
car des de l'horabaixa s'ha sentit
que la remor de joia es feia crit,
quan la fosca era al cel molt tendra encara.

S'esbadellen coets i picarols,
els joves s'arpleguen en estols
per refer de bell nou la vella dansa

que ens portarà perfums de temps llunyans,
i agafarem la gerra, com abans,
i la durem, tu i jo, ansa per ansa.

J. Coll Bardolet, Valldemossa (aquarel·la)

FESTERS

COM UNA BOTONADA de foc als braços del carrer, cremen,
solidaris i orgullosos del seu posat metàl·lic, amb la intensitat de
l'emoció que trasbalsa el cor, com una carícia devastadora.
Dictadores de la fosca, llibertadors de flames de l'aromàtica presó.
Veuen passar la gent i els anys i cremar-se les paraules. Indòcils
clamen les espurnes que no tenen memòria ni futur, només un
present erràtic, i es consumeixen amb les darreres intensitats, entre
un oratge rebel, sense misericòrdia.

Rafel Bordoy i Pomar

Del llibre *Com un calfred de llum*
amb pròleg d'Antoni Vidal Ferrando
El Turó, «Sa Nostra», Palma, 2003

RECORDANT L'ARTISTA

Perquè les formes sòlides, robustes
trenquen l'espai, el pes gravitori
i s'enlairen majestuosament.
Els buits, la llum i l'ombra, les matèries
tan sempre iguals, tan sempre diferents,
estàtiques o amb força retorçant-se.
Aquests cossos immensos de ciment,
de ferro o de marbre i el misteri
profund que l'esperit corprèn.
Una línia, un petit objecte,
una taca de blanc, un glop de negre,
una muntanya, un món, ja tot l'espai
les teves mans han transformat en art.
La mar sempre infinita i els seus vents,
aquesta llum tan fosca, tan atlàntica,
i la pau dels teus ulls, dels teus camps verds,
dels llocs simbòlics sempre oberts a l'aire,
donant tota la vida als teus volums.

Quin impuls creador neix de les teves ànsies?

Per què trenquen les ones a les roques,
per què pentina el vent el nostre seny,
per què la mar bramula i s'enfureix,
per què els cossos s'enlairen, tot per què?
És el teu buf, Chillida, el teu alè
com el que donà vida al primer fang.

(Inèdit)

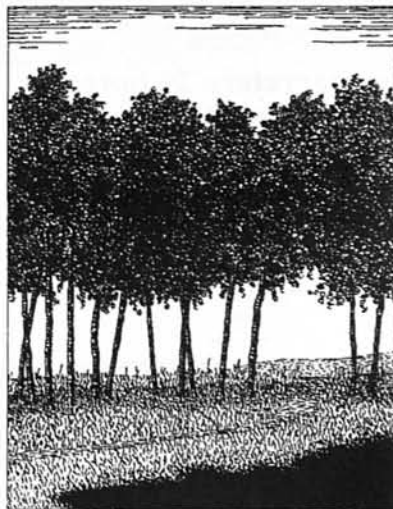
Miquel Oliver Bauçà

Aquest poema fou escrit a la mort de
Chillida i pensava de col·locar-lo sobre la
seua escultura de la Rambla com un petit
homenatge anònim a l'home que jo aca-
bava de redescobrir i admirar, justament
quan ja era mort. No me va ser possible
baixar a Cíutat i, passat el temps, llavors
vaig trobar que ja no tenia sentit.

Ara, amb motiu de la inauguració del
Museu Espanyol d'Art Contemporani a la
Fundació Joan March, he pensat que seria
un bon motiu per a recordar l'ARTISTA.

Miquel Oliver Bauçà

Campanet, Mallorca, 28 de juliol de 2003.

Gabriel Rotger

rotger

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT (AC)
POSTA A PUNT DE MOTOR
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971-755365
C / General Riera, núm. 25, baixos
07003 Palma
Servei en carretera 24 hores
Telèfon 971-471538

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

***Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura***

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 - 730608
- Informació i comandes per fax:
971 - 283388
- Informació i comandes per correu electrònic:

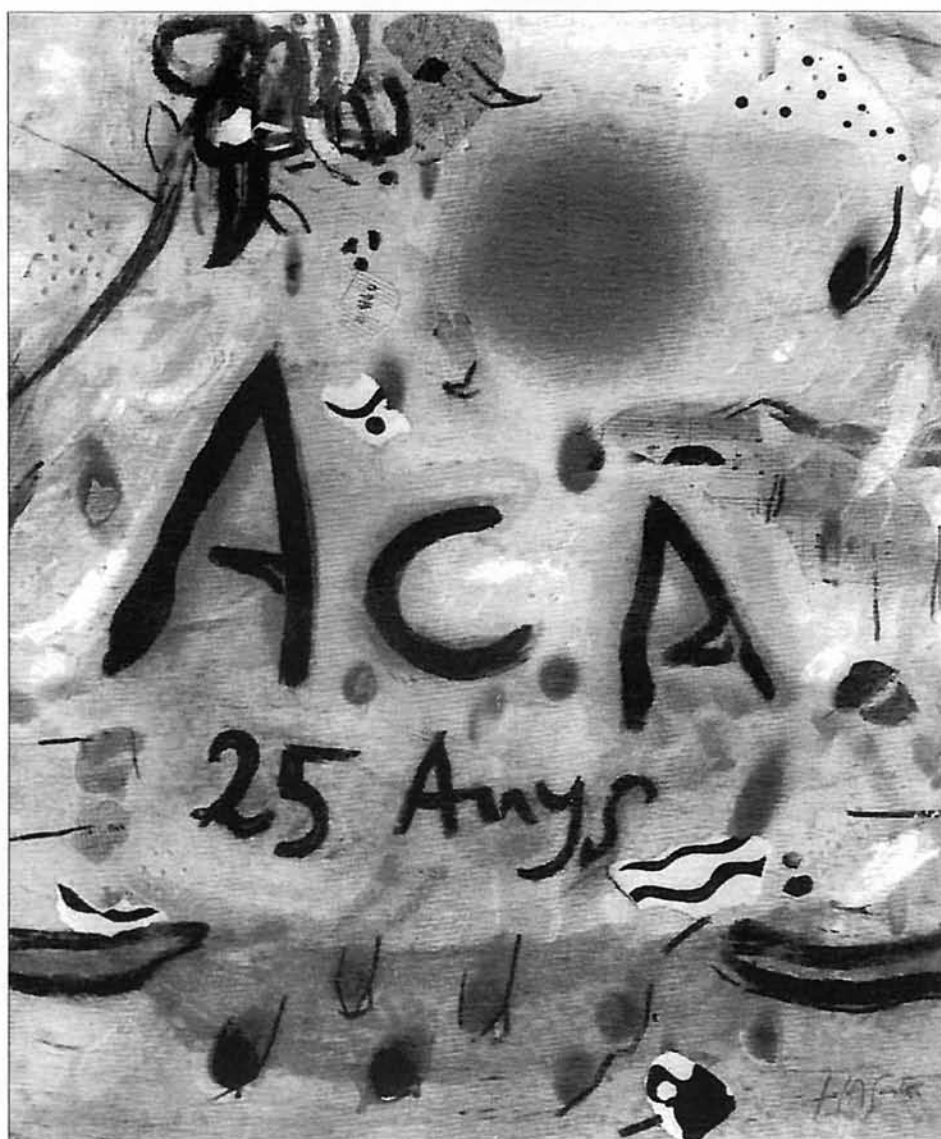
xabraham@teleline.es

**Servei de venda amb lliurament
contra reemborsament**

**Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat**

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

ACA 25 anys

Tòfol Sastre

1 1978 / 2003

El dia 3 de juny, en el marc de la capella de la Misericòrdia de Palma, es va inaugurar l'exposició per celebrar els vint-i-cinc anys de la Fundació; hi va tenir lloc el concert de "*Le Ciel Afonic*" i Josep Sbert i un recital poètic de l'*Aula Poètica*. Tòfol Sastre va fer el cartell commemoratiu.

II

(*)

Recordau com éreu de pobre?
 Quan el vostre desdejuni era construir
 barcasses amb una molla de pa
 per salvar-vos de qualsevol naufragi?
 Recordau quanta feina féreu debades?
 Quan vèieu com els navilis
 s'anaven enfonsant -ho vèieu
 i potser ho patíeu, no ho sé-,
 dintre les vostres mans? Mentrestant, seguíeu
 amb els vostres versos.
 Però la mort, pacient,
 ja us omplia, amb vidre, el cos.

(*) De la part titulada *Tema i variacions*

IX

(**)

a *Vicent A. Estellés*

Abraçaria aquella deixada prostituta
 de cantons, que espera, pastora d'ombres, la petjada
 terrosa sobre la seva carn dels genets de la desfeta,
 amb les mans plenes d'escombraries, amb les natges cenyides,
 i parlaria amb ella, parlariem dels morts que la copulen,
 dels cranis bojós que rodolen per les nits de prostíbul,
 i d'ella, dels seus llavis de neó, dels carrerons tancats
 del diàleg, de les ales trencades de la vida, dels seu fals
 somriure. I pujariem, llavors, com dos animals famèlics
 a abraçar-nos dins l'estança, a florir del seu sexe
 el flux erroni i fingit, l'ardent destrat de la realitat.

VII

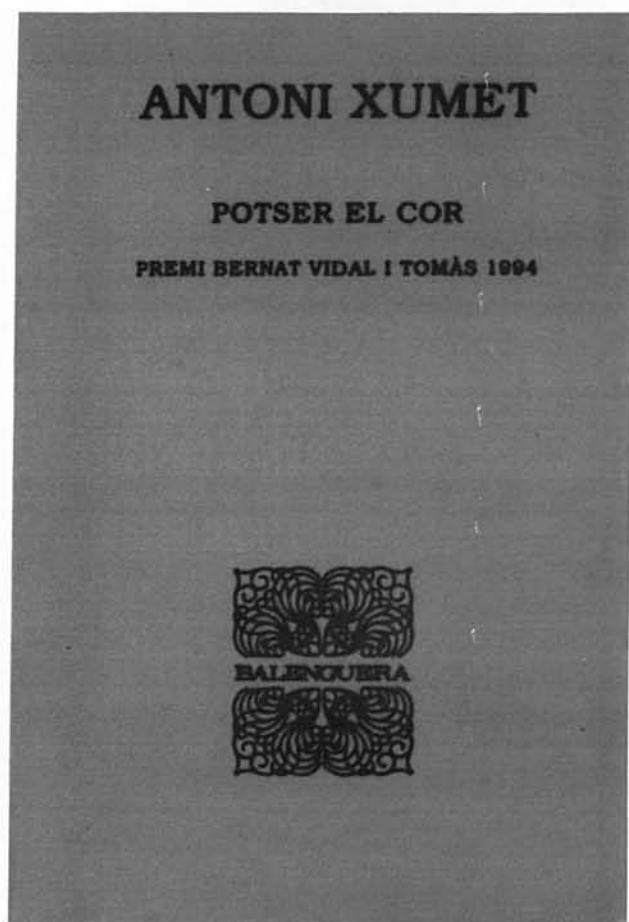
(**)

Escriu versos i poca cosa més.
 De vegades, intent, tot vacil·lant,
 deixar el meu epitafi tot i sabent
 que encara tenc prou vida.
 Quan això faig, em contempl tot nu.
 Dels poemes d'amor,
 no en record ni els accents
 ni el perfil del teu rostre.
 Mes si tornes per demanar-me'ls,
 els cercaré per dins les calaixeres
 i per les hores interminables del rellotge.
 Si un dia foren teves,
 -sóc home de paraula-
 jo te les tornaré, no t'inquietis:
 això no voldrà dir
 girar els ulls al passat.
 Teves seran, t'ho dic, teves per sempre.

(Del llibre *Potser el cor*)

Antoni Xumet

(**) Ambdós són de la part titulada *L'àngel deshabitat*

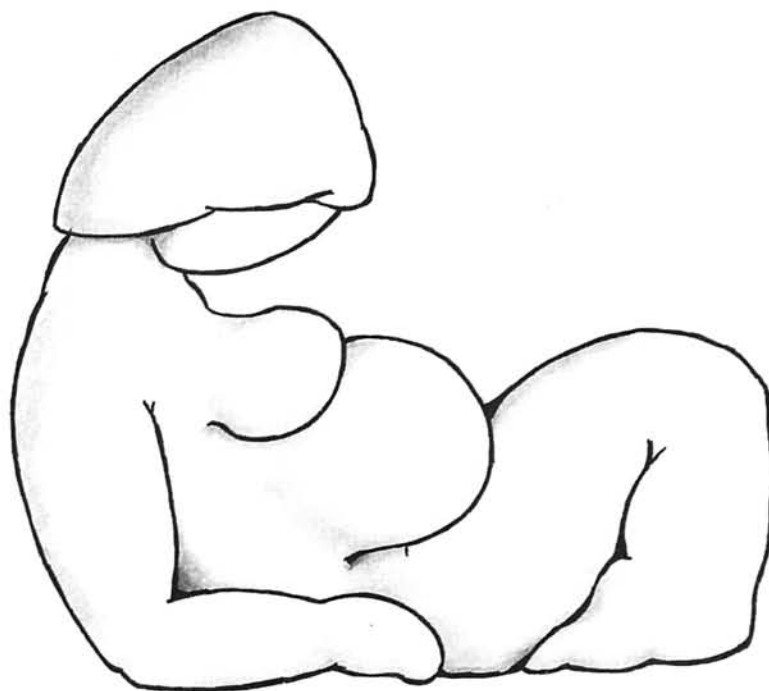

Coberta de "Potser el cor", d'Antoni Xumet [Premi Bernat Vidal i Tomàs - 1994], publicat dins la Col·lecció Balenguera, Ed. Moll, Mallorca, 1994.

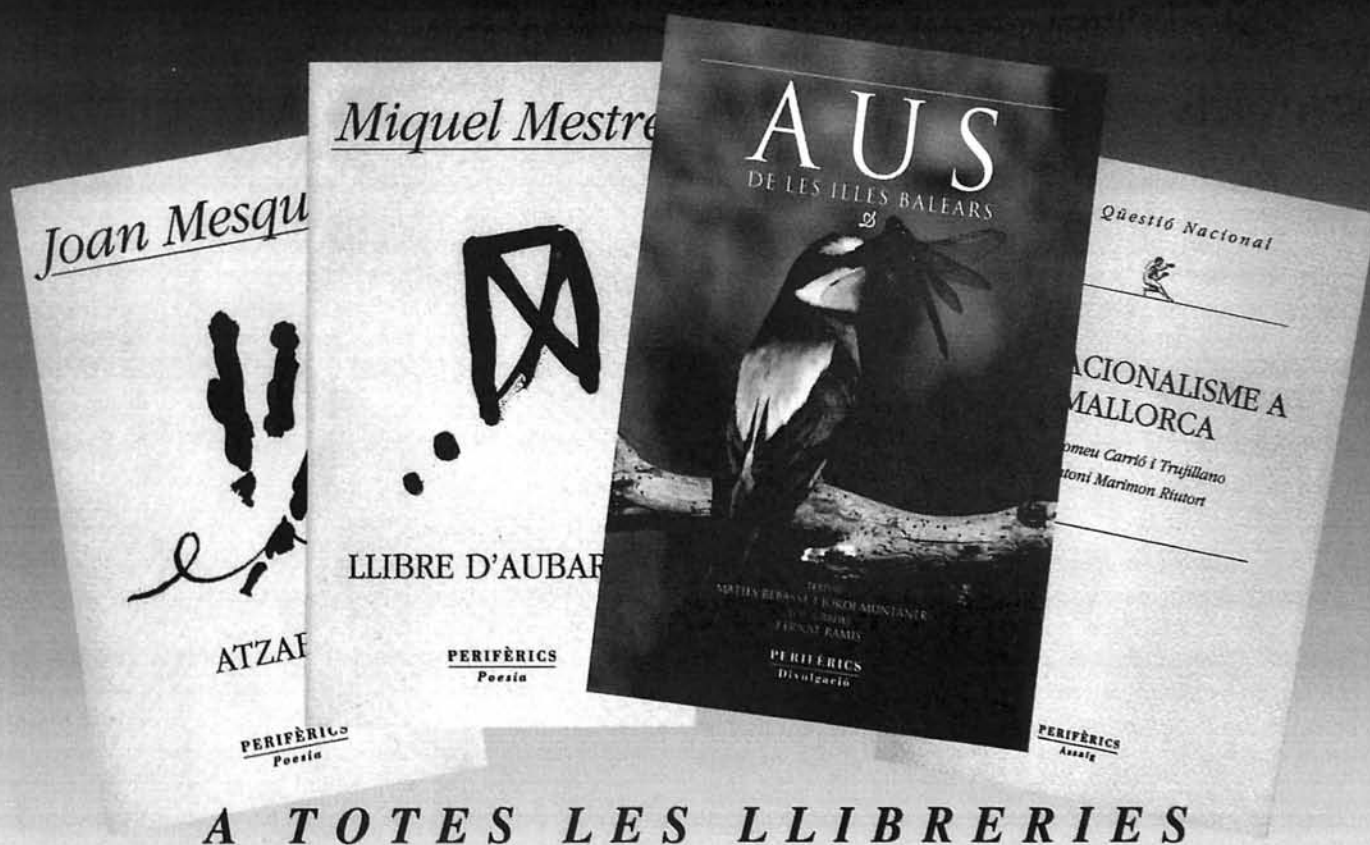

Lluís Florenç, Apunt. Rentadors del Jonquet (2002)

Apunt
Rentadors del Jonquet
Juliol 2003

NOVETATS DE PERIFÈRICS

A TOTES LES LLIBRERIES

PERIFÈRICS

Can Serinyà 9, 2n - 07003 Palma (Mallorca) - Tel. (971) 72 79 39 - Fax (971) 71 95 65 - baltar2@baltar.infonegocio.com

«NIETZSCHE I LA POESIA»

Diàlegs entre Filosofia i Poesia

Entre els mesos de març i abril d'enguany, i organitzat pels departaments de Filosofia i Treball Social i Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears (UIB) i sota la coordinació dels professors **Francesc Torres** i **Antoni Artigues** i amb el suport de *Jo.escric.com*, es va desenvolupar amb gran èxit d'assistència el curs «**Nietzsche i la poesia**» a la UIB. Amb la intenció d'establir ponts entre filosofia i poesia, es va elegir la figura de Nietzsche per iniciar un diàleg fructífer entre ambdues disciplines. Així mateix, cal lloar el magnífic cartell —creació de **Bering Comparini**— per donar-li publicitat.

La primera de les conferències va ser «Nietzsche: poesía y verdad», a càrrec del professor **Juan Luis Vermal**, —traductor del *Nietzsche* de Heidegger—, el qual va exposar la concepció poètica del filòsof alemany. Segons Vermal, en primer lloc, cal desemmarcar la idea de veritat, llevar-li tot el que porti de falsedat i és primordial valorar l'art com una activitat pròpiament metafísica. La música, en la visió nietzschiana, expressa el llenguatge original, les pulsacions originàries. La poesia proporcionaria la fulguració d'imatges i conceptes. I els conceptes no són més que metàfores oblidades. El procés creatiu propiciaria el parentiu entre el filòsof i el poeta. Però, ens adverteix que Nietzsche també tracta els poetes com a enganyadors, car menteixen molt. A l'obra *Zaratustra*, afirmarà que no parlen amb la suficient profunditat, ni tampoc no arriben fins el fons i estan cansats d'ells mateixos. D'altra banda, —i és fonamental—, Nietzsche recupera el paper de l'art en contraposició a falses il·lusions com la moral i la religió. L'art, com a única forma de manifestació de la vida, com a gran possibilitador de la vida, com a alliberador de qui coneix, actua i pateix. Finalment, entre d'altres aspectes, va distingir la poesia nietzschiana de la romàntica. Per a Nietzsche, la poesia no només és l'expressió dels sentiments, sinó que també dona forma als instints.

En la segona, titulada «Impacte de Nietzsche sobre dos poetes italians: Giuseppe Ungaretti i Umberto Saba», **Lluís Servera** va explicar que la presència de Nietzsche a Itàlia va ser significativa i, —a desgrat que els dos grans intel·lectuals italians de la primera meitat del segle XX, Croce i Gentile, a la seva correspondència, no es referissin gens a Nietzsche—, l'aportació nietzschiana no hi va passar desapercebuda, així, Giuseppe Ungaretti, nascut a Alexandria (Egipte), confessa que l'unia a Nietzsche un «cert lligam» i que va llegir la seva obra abans de la seva partença cap a París el 1912. Aquesta relació és fruit, sobretot, de la tendència rebel del jove Ungaretti, qui sembla que sentia per Nietzsche vertadera fascinació i païra a la vegada. Però és únicament a *L'Alegria* on es poden plantejar algunes hipòtesis —especialment en el sentit de la metàfora de la veritat trobada en el fons del mar— presents en el fragment d'*El porto sepolto*. La fascinació d'Ungaretti per Nietzsche canvià amb el pas dels anys. L'explicació podem descobrir-la en la seva conversió al

catolicisme —l'any 1928— i en la bel·ligerància de Nietzsche cap el cristianisme, que qualifica de moral per al ramat... El poeta de Lucca, tal com es fa evident a la correspondència mantenguda amb J. Paulhan, reivindica l'apel·lació a la bondat que proposa el cristianisme. Umberto Saba, en canvi, tindrà al llarg de tota la seva vida a Nietzsche per mestre i el considerarà com el «precursor de Freud». Umberto Saba s'interessa pel Nietzsche psicòleg, pel pensador que ha estat capaç d'intuir grans veritats sobre la condició humana. Saba reclama la seva pròpia interpretació de Nietzsche, i, enfront d'altres visions, fa la seva pròpia lectura del filòsof alemany. La seva admiració culminarà en un poema titulat *Nietzsche*, en el que es reflecteix la «grandesa solitària» que acompanya el pensador alemany.

En la titulada «Homer, Teognis i Nietzsche», —impartida per **Francesc Casadesús**— l'expert conferenciant, professor en filosofia grega, va detallar la poderosa influència que el món grec va exercir sobre el pensador alemany. Casadesús explicà com un treball del jove Friedrich Nietzsche sobre Teognis (poeta grec del segle V a.C.) va causar l'admiració dels seus professors. Aquell poeta incorporà una poesia didàctica d'estil aforístic, qualitat transmissora de saviesa i molt valorada pel propi Nietzsche. Així mateix, va recordar als assistents la recomanació nietzschiana de la lectura lenta, repetida i intensa per assolir coneixement, que és d'absoluta i necessària actualitat... I tot seguit, va explicar els referents homèrics en el pensament nietzschian, amb la prova comparada dels textos, com són la valoració de l'individu i de l'aristocràcia i que es manifesten en la defensa de la noblesa, que es caracteritza per la valentia i la llibertat de paraula enfront del poble o massa d'esclaus, que encarna la vilesa i la vulgaritat. L'heroi homèric admirat per Nietzsche, cerca l'*areté* o l'excel·lència. En aquest sentit, l'*Odissea* i la *Iliada* n'estan atapeïdes d'exemples significatius; un d'ells és la queixa d'Aquil·les en la que l'heroi lamenta que tant el covard com el valeros rebren el mateix premi, i un altre és el dilema d'Ulisses que es resol en la lluita, la valentia i la resistència tal com pertoca a la seva condició de noble. L'heroi Ulisses esdevendria, també, apreciat per Nietzsche tant per l'excel·lència del seu enginy com per les seves qualitats intel·lectuals. Concebut així, l'home superior dominaria l'home inferior. És una moral contraposada a la moral socràtica. Sòcrates seria comparable a Tersites, un personatge secundari de la *Iliada*, conegut per la seva llejor. Per tant, el món grec estimat per Nietzsche és el de la lluita, el de la passió, és, en summa, el món dionisiac. Un món que fineix on acaba Teognis. Aquell poeta «reaccionà» contra l'aparició del comerç que empobrí els valors aristocràtics. I, entre altres importants qüestions, Casadesús va exposar la reivindicació de l'oci que fa el pensador alemany, perquè —segons Nietzsche— només si es gaudeix d'un excendent d'oci es pot produir la creació. Aquest oci proporciona la possibilitat de l'art i de la vida teòrica. El treball, en canvi, esclavitzava. Per acabar, Casadesús analitzà amb rigor i precisió

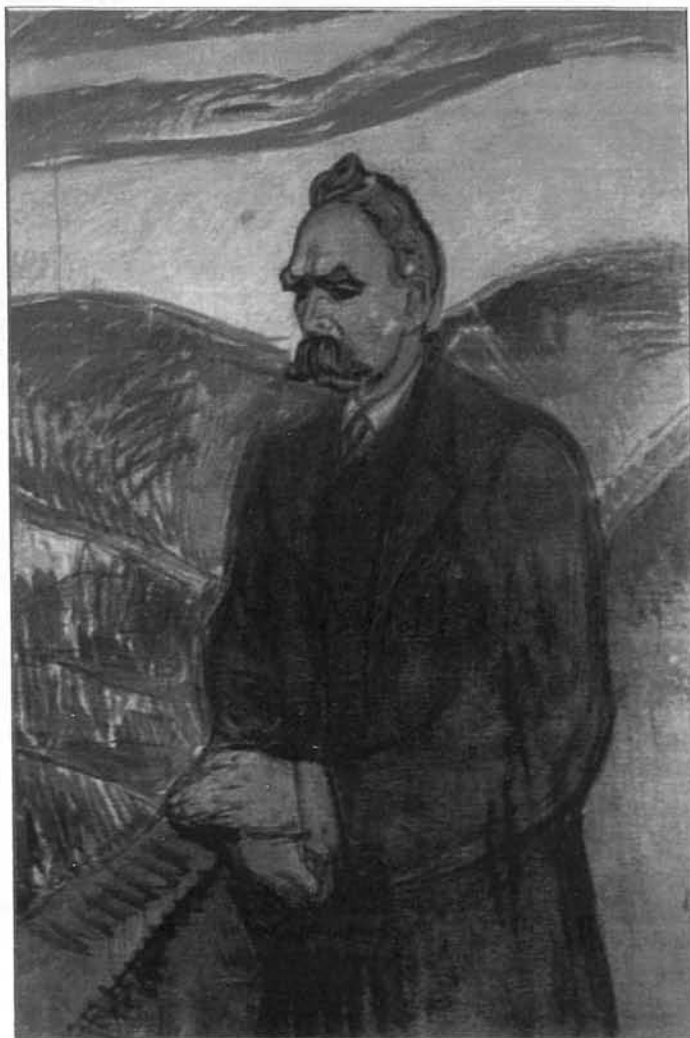
(des del llatí i el grec) una polèmica interpretació filològica nietzschiana de termes juxtaposats com “bo” i “dolent” que apareixen en *La genealogia de la moral*.

La següent exposició —titulada “Friedrich Nietzsche i Miquel Bauçà, la metàfora nova”— fou a càrrec del professor **Antoni Artigues**. A la primera part de la seva conferència, va situar la penetració de Nietzsche dins l'àmbit cultural català per mitjà de Joan Maragall.

Artigues va esmentar com Maragall, en el 1898, tradueix alguns fragments de *Zaratustra*. També, -seguint la dicotomia nietzschiana-, va dir que en la literatura catalana es podia interpretar el modernisme com a dionisiac i el noucentisme com a apol·lini. I, a continuació, va oferir una ampla llista de similituds entre el poeta de Felanitx i el pensador alemany: ambdós treballen l'aforisme i insisteixen en les mateixes idees, els dos fan servir un llenguatge directe i gaudeixen d'una gran llibertat de pensament. A més a més, ambdós coincideixen en la crítica a la comuna, al cristianisme, la cultura del gregarisme, al mal... Tot plegat i demostrat amb una completa sèrie de textos que es va preocupar de relacionar. Així, la crítica a la compassió i al gregarisme i la llibertat i l'amor per un mateix, que queden reflectits a *Els estats de convivència* o *El canvi* de Bauçà, ja eren presents a *L'anticrist* o al *Zaratustra* de Nietzsche. L'home ha de ser superat convertint-se en un home metafòric, un home, per tant, creatiu. Ambdós freturen perquè es produeixi el pas de l'*homo sapiens* a l'*homo artista* a través d'un camí solitari i individual. Va corroborar aquesta interessant coincidència amb l'explicació de les metamorfosis de l'esperit (camell, lleó, nen) proposada per Nietzsche i les coses que, segons Bauçà, ha d'assumir un poeta: allò que existeix, el fet de no estar-hi d'acord i la necessitat de construir quelcom de nou. I l'element essencial per aconseguir-ho és la metàfora.

“Pessoa i l'ombra de Nietzsche” va ser la següent conferència a càrrec del professor **Perfecto Quadrado**. Si hi ha poetes que realitzen aportacions al pensament filosòfic universal, Fernando Pessoa n'és un bon exemple. La idea de Pessoa del poeta com a fingidor, del poeta que és capaç de crear a través de les paraules, —el poeta com a demitürg— entronca amb la concepció nietzschiana on preval el caràcter “creador”. Pessoa havia escrit el 1915 sobre Nietzsche. Per a Pessoa, el paganisme de Nietzsche és un paganisme de l'estranger: no es pot parlar d'un Pascal del paganisme, perquè no hi ha sistema pagà. Pessoa, com a poeta de la modernitat, va recollir tota la tradició poètica anterior i va avançar fins al surrealisme. La influència nietzschiana es manifesta a través de l'heterònim Alvaro de Campos: el “superhome” que proposa no serà el més fort, sinó el més complet (també des del dubte, la tolerància i la feblesa) no serà el més dur, sinó el més complex i harmònic... Un èmfasi especial es dona en la distinció que fa Pessoa entre les arts. Sols la música, la filosofia i la literatura frueixen de la capacitat d'influir. L'art permet alliberar-nos; només l'art és útil. Només l'art queda. Per a Pessoa, vivim una realitat que sols es pot expressar de forma fragmentària. S'han acabat els temps dels sistemes. I davant el decadentisme de la fi de segle, sorgeixen propostes que l'intenten superar com el regeneracionisme: a Portugal apareix el “saudosisme”. (La “saudade” és l'enyor del passat, però, també, l'enyor d'alguna cosa encara per arribar...).

Pessoa proposa una revolució poètica i espiritual, que havia de ser dirigida per un «supra-Camões». Usa la idea de la

Nietzsche, oli de Edvard Munch

“màscara”. Però, la proposta pessoiana va acabar en el fracàs; la Primera Guerra Mundial ho fa palès. Pessoa dirà, per mitjà d'Alvaro de Campos: “*El que hi ha en mi és sobretot cansament...*”. A desgrat d'això, és corprenedora la reivindicació de la paraula com a camí de llibertat. El poeta és el que és capaç d'esguardar les “senyals profundes” que es manifesten per via analògica i no racional.

Amb un recital titulat “Nietzsche dit”, —a càrrec de **Carles Rebassa** i **Cris Capó**—, va prosseguir el curs. Un recital d'alta qualitat interpretativa d'una selecció de fragments nietzschians (d'*Així va parlar Zaratustra*); molt ben escenificat per Carles Rebassa —sens dubte un dels nostres rapsodes més qualificats— damunt una taula dissertant amb gran vehemència, i per Cris Capó recitant, marcant de forma acurada les pauses, unes vegades asseguda i d'altres des del fons de l'aula o caminant, i sempre ben coordinada amb el seu company. En definitiva, una mostra de com l'oralitat és fonamental per poder gaudir de tota la intensitat d'una obra com la de Nietzsche tan amarada de bocins plenament poètics.

El següent acte va ser una conferència de **Manuel Carbonell**, —el qual ha traduït l'obra *Així va parlar Zaratustra*—, titulada “Rosselló-Pòrcel i Nietzsche. A propòsit del captiu, d'«Imitació del foc»”. Afirmà que ell considerava *Imitació del foc* com un dels llibres més importants del segle XX. La seva exposició consistí en

l'anàlisi exhaustiva del poema *El captiu*, confrontant-lo amb una lectura profunda del referent nietzschian. En aquest context, va esmentar l'aforisme nietzschian que diu que l'art té més valor que la veritat i que l'art és el gran estimulador de la vida. Així, el poeta Rosselló-Pòrcel serà el mitjà perquè l'aire recuperi el seu estat inicial; els "deliris" que canta seran l'estadi més alt de la creació. També és significativa la particularitat de l'albatros, que és l'ocell que pot travessar les distàncies més llargues i, per tant, pot veure l'altre hemisferi de la realitat. El poeta esdevé un nou Caront que lliga el món del conegut al món del desconegut. Fou molt interessant la referència al "nauxer": aquell que guia la nau, mot usat per Rosselló-Pòrcel en el vers "*nauxer d'aquesta lívida llacuna*", que ens remet a la *Divina Comèdia*, que el poeta mallorquí coneixia a la perfecció. El poema, en la precisa exposició de Manuel Carbonell, gaudeix d'una profunditat que obliga a llegir-lo amb calma. Hi apareix, com sol ser habitual entre els que són grans poetes, -Nietzsche per descomptat-, una important reflexió sobre quin és el paper del poeta i la seva funció reveladora per als éssers humans. El poeta explica als homes sota el vel del cant que les vides transcorren sota l'absència de llibertat. Un cant no explicat de forma directa que mostra l'aire com a una condició de la vida, tal com queda reflectit a l'inici d'aquest extraordinari poema.

Una altra exposició, a càrrec del professor **Joan B. Llinares** de la Universitat de València i traductor de les *Sentències* de Nietzsche, va versar sobre "Nietzsche en la mirada del poeta Gottfried Benn". En primer terme, presentà Gottfried Benn com un destacadíssim membre de la poesia expressionista alemanya del segle XX. Un poeta que va formar part de la generació que va patir la desfeta de la Gran Guerra, el qual es caracteritza per l'actitud extremadament solitària davant la vida i també per sentir-se molt berlinès. D'altra banda, va comentar que l'obra de Nietzsche, al seu parer, superà les contradiccions de la filosofia. I mereix que, per la seva essencial expressivitat, se la tenguí en compte des de la literatura. Nietzsche és un poeta, un veritable escriptor i, per radicalització, filòsof. Va destacar la conferència "Nietzsche, 50 anys després" de Gottfried Benn i va explicar una sèrie de semblances estilístiques i personals: els dos tracten de manera semblant l'assaig, eviten les citacions i perfan un llenguatge viu, arriscat i d'una gran força literària; ambdós són fills de pastors protestants i posseeixen un extens coneixement de la Bíblia luterana, i, tant un com l'altre, provenen de l'Alemanya nòrdica i estan enamorats del sud; i, per a ells, la creativitat és la realització que defineix l'ésser humà, i, a través de l'art és com s'expressa el viure, el fracàs i la mort. Per a Benn, el "jo" està fragmentat i cal descobrir aquest trencament per mitjà de l'art. Nietzsche també justifica l'existència com un fenomen estètic. Tot filòsof desitjaria poetitzar la seva relació amb la paraula. Finalment, es va fer ressò de la traducció de Benn conformada per Guillem Nadal i, per això, pensam que és molt recomanable el llibre *Nietzsche, cien años después*, que el propi Joan B. Llinares ha coordinat i on es troba l'estudi sobre l'apassionant paral·lelisme que abans citàvem.

La darrera exposició, titulada "Notes sobre Nietzsche, Rilke i Vinyoli", va ser a càrrec del professor **Francesc Torres**. Notes que lligaren amb tres idees fonamentals:

experiència, solitud i art. La consciència de la solitud és, sobretot, rellevant a tots tres autors. Aquesta solitud pot ser vista com un tipus de pobresa que cal afrontar i de la que cada individu n'és responsable, encara que també pot convertir-se en font d'energia creadora, com es pot entreveure a la biografia del pensament nietzschian escrita per Safranski. Aquest autor ens ajuda a descobrir el Nietzsche existencial i relacionat directament amb les emocions. Rilke, qui també patí la solitud, —la solitud extrema volguda i la no

volguda per al creador— s'ocupà de la funció del poeta com l'individu capaç de "lloar", de "celebrar" i que, per mitjà del cant, és capaç d'identificar-se amb "l'ésser" de les coses, perquè el vi que no s'acaba per als homes és el cant. Un Rilke que també es preocupa pels infants de la guerra, de cada infant que "*la sort rebutja en nosaltres*". Així mateix, cal que no oblidem les virtuts conquerides pel savi com són la fermesa de caràcter i aquella fortalesa amb les què és capaç de resistir l'hivern del món. Quant a Joan Vinyoli, —qui ha traduït Nietzsche i Rilke—, la solitud també juga un paper essencial per entendre la seva obra. *El Callat*, (una de les seves obres més emblemàtiques), suposa el reconeixement de la impossibilitat de separar art i vida, i coincideix amb els dos autors abans esmentats. La poesia, concebuda així, esdevendria una via de coneixement acceptable i el mitjà adequat per transcendir la realitat i fer alguna cosa amb la pròpia indigència.

El curs va finalitzar amb una Taula Rodona en la que participaren els poetes Lluís Maicas, Bartomeu Fiol, Pere Perelló i Àngel Terron. L'escriptor **Lluís Maicas** va destacar, entre d'altres aspectes, la importància dels originals nietzschians i que cal considerar la seva obra com un tot compacte, en la que la poesia es pot destriar no només en els poemes, sinó, sobretot, en els altres textos. **Àngel Terron** va recordar la rellevància que té la recuperació dels presocràtics per a Nietzsche, (pensem en l'estil aforístic usat per Heràclit i que Nietzsche també incorporà). D'altra banda, Terron va indicar la notable influència que va exercir sobre els expressionistes alemanys i sobre Andreu Vidal. **Pere Perelló** va exposar que, per a Nietzsche, té valor allò que acreix la vida i es va preguntar, entre d'altres qüestions, sobre les reflexions de l'experiència artística des d'un caire fisiològic i el valor que, per sobre la veritat, té l'art. **Bartomeu Fiol** compartí l'opinió de que en Nietzsche la poesia no es troba tant en la seva "poesia" com en la seva dilatadíssima producció al marge dels versos. A més a més, indicà la presència d'un únic món, el que s'aferra a la vida en clara oposició al plantejament platònic. Va fer esment, al·ludint les altres intervencions i coincidint amb la d'altres participants, a que, per desenvolupar de manera satisfactòria el pensament, l'apel·lació nietzschiana usa els aforismes, perquè la forma massa estructurada pot perjudicar el pensament.

En definitiva, un curs que va encoratjar l'apropament a la lectura d'un pensador imprescindible dins la cultura occidental, que marca, sense cap dubte, un abans i un després al seu gran llegat.

Un ballo in maschera

En el ball de la guerra, la mort és la parella més gentil.
 Delerosa de complaure's, s'apariona amb ferits i malalts.
 En el decorat de l'escenari, la Diva exigeix cadàvers de carn,
 foc de foc i olor de cos cremat.
 La màscara: protecció o vergonya?
 Les disfresses dels soldats. La música de les armes.
 Els generals, directors d'una orquestra de metall que esventra.
 En el carnaval de les víctimes, els morts fan de morts.
 L'anonimat de l'uniforme. El rostre de la infàmia.
 Les bàcteries aliades perjuren bandera.
 Barítors i tenors declaren guerra santa als muetzens.
 Instruments desafinats de destrucció masiva.
 Les condecoracions, salari de la disciplina.
 Alcohols biològics per engatar la por.
 Fins i tot en el festeig, el poder viola.
 La religió de les finances. Les finances de la religió.
 Senyora, me concediu aquest últim ball?

Lluís Maicas

Botiga de pell

ARTICLES DE REGAL

Avinguda Peguera, 66
Local 7
Peguera-Calvià-Mallorca

Telèfon 971-686709
Fax 971-687942
Pep-Toni @ wanadoo

TELEVISIÓ, RÀDIO, VÍDEO, HIFI,
FRIGORÍFICS, ELECTRODOMÈSTICS

Plaça Abu Yahya, núm. 1.
Telèfons: 971-751269,
971-205013,
971-206214.
07003 Palma de Mallorca

*L'oficina de
Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

"la Caixa"

220 oficines
al seu servici

*La 1ª xarxa bancària
a les Illes Balears*

I

(*)

Callar al món.

Romandre

sol

amb la paraula

que malda per dir-se

Ressò de silenci

doblant, només,

no més, el silenci de l'absent.

II

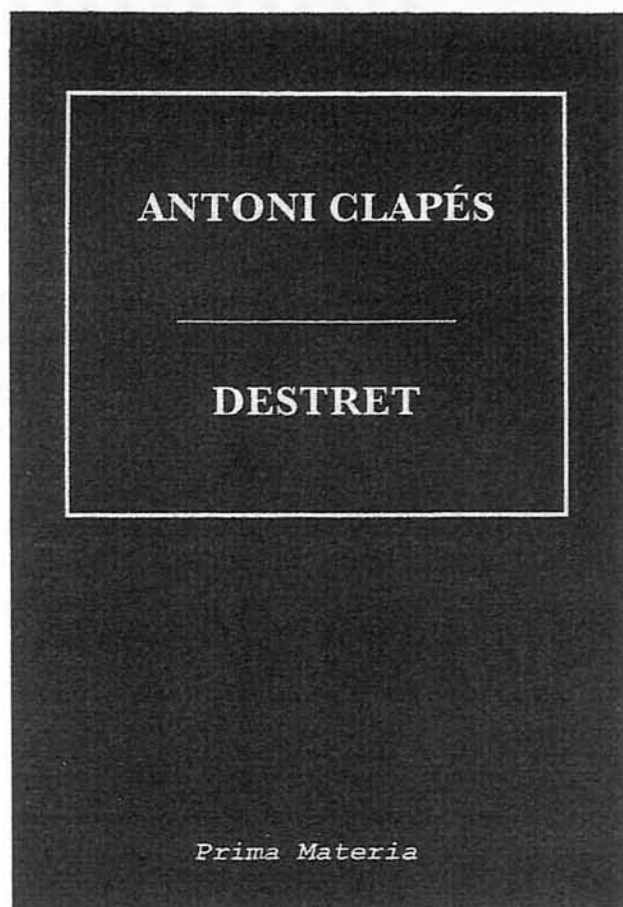
(*)

Pura acció

aquest res fer.

El túmul del poeta
amida el fremit del temps:
soterrat de neu.

Descobreix
per descobrir-te.

De *Destret* d'Antoni Clapés, dins la col·lecció «Prima materia», -editada per Emboscall, Vic, abril 2003-, se n'ha fet un tiratge limitat de 150 exemplars numerats.

III

(**)

*la bellesa extrema de l'imperfecte, dels jocs de l'atzar,
espai alliberat de desig, de sofrències,
viatge de llums vers la llum*

Nit: pur retorn
a l'immòbil. No veus
per veure-hi de debò.
Ni et calen mots
per comprendre.

El dir del no-res
és el llenguatge de tot.

Antoni Clapés

(*) De la primera part, titulada *RYOANJI*

(**) De la segona part, titulada *En la bellesa de l'atzar*

Nils Burwitz, esbós a llapis

Alberto
MASALA
i el cec
Antonio Are
15
2002

MINORES *

(Alberto Masala i Antonio Are)

I

Mirar les coses com tu només amb la mà.
Sentir com esclata la vida
esbocinada pels cims muntanyosos de Sardenya,
com el dolor s'escampa damunt l'herba
vora el ramat que es dispersa espantant per l'explosió.

Palpar una Venus de marbre al *hall* de l'hotel,
o els tapissos medievals amb escenes històriques,
o l'estàtua jacent de Ramon Llull al seu sepulcre...

No veure els vitralls per on s'escola multicolor l'aurora.

Mirar les coses del món només amb la mà,
afaïçonant invisibles formes...

Mirar amb la mà les coses més diverses.

No veure: veure millor que els altres.
Reconèixer, davall les noses, el corrent que ens uneix.

II

Cantàveu amb veu que s'aixeca d'una pàtria de pastors.
El vostre cant, com un *crit* d'Artaud lliurant batalla
contra la bogeria dels humans
contra les portes closes
contra les guerres i les fronteres
contra les filferrades
contra els camps sembrats de mines
contra les mentides dels vencedors.

El vostre cant l'àmbit humà publica.

Jean Serra

D'*Oberta riba*, Lleonard Muntaner Editor, Palma, maig de 2003.

* Alberto Masala (Sardenya, 1950), poeta.

Antonio Are (Sardenya, 1966), vocalista. De petit li va esclatar una mina de la Segona Guerra Mundial, arrabassant-li una mà i deixant-lo cec.

A ells dos, així com a Hawad i a Rami Saari, els vaig conèixer durant el III Festival de la Mediterrània, celebrat a Mallorca els dies 14 i 15 de maig de 2001. Són promotors del projecte *Minors*, moviment poètic per a la dignitat de les minories.

Public Gardens

PLAÇA FRANCESC MACIÀ

The gardener cracks his hose-whip
and, like cowering lions, the flowers
recoil from the water's weight,
swerving left or right,
bowing backwards to the breaking point.

We do the same:
we pull in place
as nature pelts us
with her brutal fare.

Jardins públics

PLAÇA FRANCESC MACIÀ

El jardiner fa petar el seu fuet-manguera
i, com lleons agemolits, les flors
reculen davant el pes de l'aigua,
torçant-se a dreta o esquerra,
vinclant-se enrere fins gairebé trencar-se.

Ben bé com nosaltres:
clavats de peus a terra
mentre la naturalesa ens escomet
amb el seu sustent brutal.

De *Calculations....*

Edicions Proa, Barcelona, 1997,
«Els llibres de l'Óssa Menor»

(Edició bilingüe, traducció de Francesc Parcerisas)

D. Sam Abrams

Il·lustració de Tomeu Morey

D. Sam Abrams va néixer l'any 1952 a Beckley, West Virginia (Estats Units). Ha tengut cura de les edicions de *Poesia anglesa i nord-americana* (Edicions 62, 1994); *Veure és sentir: Àlbum Ràfols-Casamada* (Quaderns Crema, 1994) i *Dietaris* de Marià Manent (edicions 62/Diputació de Barcelona, 2000); En *Jo no sóc ningú. Qui ets tu?* (Cafè Central, 2002) va recollir diverses versions d'Emily Dickinson al català. Poèticament, s'inicià amb *Calculations...* (Proa, 1997), a la que va seguir *Oda a un ase i altres poemes* (Cafè Central, 1999) i *T'estimo. Més de cent poemes d'amor i de desig* (Eumo, 2002). La seva darrera obra publicada és *Into Footnotes All Their Lust / Tot el desig a peu de plana*, (Proa, 2002) la versió en català de la qual ha estat traduïda per ell mateix i Enric Sòria. D. Sam Abrams ha traduït a l'anglès i publicat prop d'una vintena d'obres modernes catalanes. És l'autor d'una antologia titulada *Tenebra blanca*, (Proa, 2001); la primera de poemes catalans en prosa. D. Sam Abrams col·labora habitualment amb articles de opinió al diari *Avui* i forma part del consell assessor «Clàssics Universals» d'Edicions Proa.

Antoni Mas: «Sa plaça d'Es Pou Nou», dibuix per Nadal 1989

Han passat els anys i els records són ben vius encara. Vint-i-cinc anys són molts instants de vida i versos. Els dies, fugen, com els vents i les tempestes, quan arriba la bonança. I com la infantesa i la innocència, que el temps esborra. Però tornen i retornen amb la memòria. I va i ve, com la mar que llepa la penya i la besa o l'escup, segons quin humor passeja. I revius, com si fos ara, el primer cigarret d'amagat de ca teva, i les besades novelles a la fosca d'un carrer, pensant haver tocat amb un dit, tots els estels d'aquella nit màgica, sensual, única. I recordes les malifetes i les estones bones, alegres. Les bolles de fang i els panets d'oli amb sardina. Els mestres i els rius d'Espanya. El tren que anava del poble fins a Ciutat, el cinema dels diumenges horabaixa i la pujada de bandera de cada matí al pati del col·legi, cantant amb cantera o sense.

Icom si el temps no hagués passat volant, recordes les encalçades i els conillons amagats enrevoltant les soques dels pins de la plaça d'Es Pou Nou. I les esquitxades amb l'aigua que trèiem rodant de la maneta del pou, quan a l'estiu era agradable refrescar-se, acolorats i suats de tant de córrer.

Joan Pomar Mir

(Fragment de *Campos, dibuix i paraula* d'Antoni Mas i Joan Pomar Mir, Campos, 1998)

Cap a la feina

I al vent i al seny i a la vorera,
grana, baladre, cafè i asfalt.
Inventariat passeig,
tot jo era un poema personificat,
tot jo era una alba de paraules,
tot jo era xop d'olors,
pluja i zenit
per a una mà sobrevinguda
en espera d'un sembrat que esclati.

Adormides aigües s'inicien

Poemes

com dentetes sota el coixí,
predilecta medecina
per a un clarobscur en recerca de tema.

L'art pot ser la solució,
tal volta erupció habitada,
arc en cel dins la butxaca,
accents de present,
adormides aigües s'inicien,
dubtes seran preguntes
que no caldrà sempre contestar.

Vicenç Calonge i Gustà

De *Cant que s'interroga*.

Col·lecció La sinya del Tall,

El Tall editorial, Mallorca, oct. 2002.

Dibuix de Toni Riera

Vicenç Calonge i Gustà va néixer a Palma l'any 1954. De professió, és funcionari de la conselleria de Medi Ambient. D'ençà de 1999, és el vicepresident a les Illes del Pen Club Internacional; és fundador i president del Centre cultural Capaltard. A Ràdio Balear, ha dirigit diversos programes sobre poesia. Figura a les antologies *Poetes a l'Havana* i *Joves per la Llengua*; col·labora habitualment a «S'Esclop» i ha escrit a «Oci i Cultura», «El Mirall», etcètera. Amb Jaume Caldentey, Josep Arnau Estrades, Jaume Mesquida, Carles Rebassa, Lluís Servera i Maria Vermella, va crear l'espectacle poètico-musical «La poesia de Capaltard», que es va presentar a l'Espai Mallorca de Barcelona l'any 2000. Amb Xesca Pons, ha creat «Paisatge amb dona» i, juntament amb Josep Arnau Estrades, l'espectacle titulat «Homes de combat-Dinar de Nadal». Els cantautors Francesc Josep Bonnin i Josep Arnau Estrades canten alguns dels seus poemes i el grup illenc «Al Mayurka» ha enregistrat i musicat alguns dels seus poemes: *Foc sedós* i *L'espasa sobre el cap de l'ase*. En la vessant teatral, ha publicat *Sota el signe de la impotència* (1992); i en poesia, és l'autor de *Temps ressuscitat*, (1992); *Rere el finestrell* (1996); *De quan les vaques boges no existien o no ens ho deien* (1999); *Joc i colors del viure* (2000); *Del Mar que sóc* (2001) i darrerament ha donat a conèixer *L'Aigua del Temps* i *Cant que s'interroga*.

Alguns punts subjectius sobre el poeta *

Avui, després de llegir-vos algunes dades literàries que ens permeten fer el seguiment de la seva evolució pública i literària, us parlaré del poeta Vicenç Calonge. És un fet que, per a qualcú que no és cap entès en poesia i només la segueix de manera intuïtiva, significa, en primer lloc, un vertader compromís haver de parlar en públic i de poesia enfront d'un auditori com aquest, que tant en sap; i per això mateix, sens dubte, serà una visió subjectiva; d'aquí el títol que he triat per a aquestes notes que, a continuació, us llegiré. I, en segon lloc, encara ho és més la tasca que se m'ha encomanat: parlar d'una obra i del poeta que l'ha feta, comentar el llibre d'un home que, per diverses raons, és ben conegut per tots vosaltres, amables oïdors.

Ser literat i donar projecció pública a l'obra és sempre un risc; és un repte personal, perquè —si d'una banda es posa a prova la pròpia subjectivitat, la de l'escriptor front als lectors— de l'altra, s'estableix un diàleg que tant pot dur al refús com a l'entusiasme, fins al punt d'arribar a fer-lo popular —entenc aquí i ara ser popular en el bon sentit de la paraula—, com ha succeït en alguns moments històrics, com ho han estat i ho són alguns escriptors, perquè, a més d'elaborar una obra literària de valor, sapigueren o saben establir una connexió humanística amb el seu entorn, amb el seu poble i moment històric.

Després de l'intent d'aquesta espècie de tríptic introductori, [que anomenaré, de manera provisional, Autor - missatge - receptor o Autor - creativitat - lector = aprovació / desaprovació popular o minoritària], abans de continuar, caldria no oblidar mai que l'origen de la poesia és la música i la dansa; que el llenguatge és polièdric *per se* i, a més de l'expressió rítmica per mitjà de la paraula, treballada amb paciència, pot expressar diversos estats d'ànim, les percepcions racionals, subjectives o objectives, les imaginatives o reals de l'escriptor; qui pot fer-ho per a ell mateix i des d'ell mateix —encara que si les dóna a conèixer, la seva obra transcendeix l'«ego» i, en certa manera, ja no li pertanyen en exclusiva—. Els seus escrits poètics (o en prosa) poden prendre multitud de vies i, amb total llibertat pot triar la forma del monòleg o el diàleg, tant se val!, però, sense reflexió prèvia no hi ha el que s'anomena «química de la paraula», perquè l'escriptor que vol expressar allò que sent ha de tresscar en el cofre de l'idioma, ha de cercar en el tresor lèxic els mots més escaients, a fi de treure-los-li totes les potencialitats semàntiques i musicals; sols així serà capaç d'expressar de manera clara et diafana qualsevol contingut, sigui aquest profà, mític, polític

o religiós, segons sigui el seu propi tarannà. I com és prou conegut per tots vosaltres, les possibilitats genèriques, combinatòries i els gèneres són múltiples i arbitraris...

El poeta, com és natural, s'adreça a un públic imaginari, que pot esdevenir real, ser minoritari, una èlit, o nombrós, la majoria. Si la seva concentració emotiva per expressar les seves idees va acompanyada del *savoir faire*, de la consecució adequada del ritme i dels efectes sonors escaients —anava a escriure musicals— és possible que arribi a més gent que si ho fa de manera hermètica, sense tenir cap cura per les formes citades.

És clar que cadascun dels poetes fa el que vol i pot triar la seva pròpia manera d'expressar-se sense tenir en compte qui el llegirà... També, i per què no? pot continuar pel camí de l'eclecticisme o provar diversos registres i orientacions; d'això, alguns en diuen experimentalisme; mentre que, en altres casos, seguiran formes de fer i criteris més tradicionals i d'això, potser, se'n dirà neoclassicisme; tampoc no mancaran, de segur, els que, en la seva recerca de bellesa i cura de forma, s'oblidin del món circumdant, quan és ple de moments, històrics o no, que ho paga quedin registrats, encara que aquí també guaita el perill del prosaisme i el costumisme, que, crec, no s'haurien de confondre amb la legítima expressió de l'experiència pròpia, sigui aquesta vital o col·lectiva o històrica; algunes maneres, en fer poesia, permeten gran llibertat i que vessi l'expressivitat artística; en poesia hi cap de tot, la transparència, l'opacitat i fins i tot les filigranes mentals, i alguns poemes, com els cal·ligrames i certes «cal·ligrafies», ho són.

Exemples de cadascuna d'aquestes actituds n'hi ha a balquena i ara no hi entrarem. Sols pretenia dir que tots els camins personals d'expressió poètica són fruit d'una tria personal, variats i lícits. En un intent de simplificació màxima, s'ha arribat a afirmar que «la poesia és l'art de fer obra literària en vers»; això em sembla una d'aquelles afirmacions tan simples que fins i tot poden fer gràcia, com aquella definició d'un conegut diccionari normatiu que, en referir-se al llit, afirmava, sense gens d'imaginació, que el llit «és un moble per dormir-hi».

D'aquí que voler definir què és poesia sigui tan difícil! —i, a més, en l'intent s'hi ha estavellat gent molt intel·ligent— que, supòs, comprendreu fàcilment que definir-la no entri en les meves aspiracions.

Arribats a aquest punt, i així mateix per sortir-me'n i complir la meua part de la feina assignada, us diré alguna cosa sobre el poeta Vicenç Calonge.

Ell, -en Vicenç Calonge-, quant a l'opinió sobre la importància que hauria de merèixer l'obra i no l'autor, coincideix plenament amb la de l'*outsider* Bartomeu Fiol, qui així ho ha expressat en moltes ocasions. Malgrat voler respectar aquest desig personal, és ben difícil de fer quan es coneix l'home; i, a l'hora de parlar-ne, encara ho és més destriar l'autor de la seva obra.

Per allò de la proximitat, i com m'ho ha comentat qualche vegada ell mateix, Vicenç Calonge no es considera en puritat un intel·lectual, sinó que es sap i es veu més com un poeta, mot que, en el seu fur intern, significa ésser un artista; i, com a persona de gran pulcritud lèxica, més que expressar un acaramullament innecessari de coneixements específics, -en la recerca de la bellesa expressiva-, li interessa, sobretot, la màgia i l'ús de la paraula per donar a conèixer els seus sentiments, les seves experiències. I, així, en aquest sentit -a tall d'exemple- encapçala el seu poemari amb aquestes paraules:

*Jo, pecador,
em confés servent d'un déu
que em regala treball -que no deman-
i alguna claror somniada -que sí prec.*

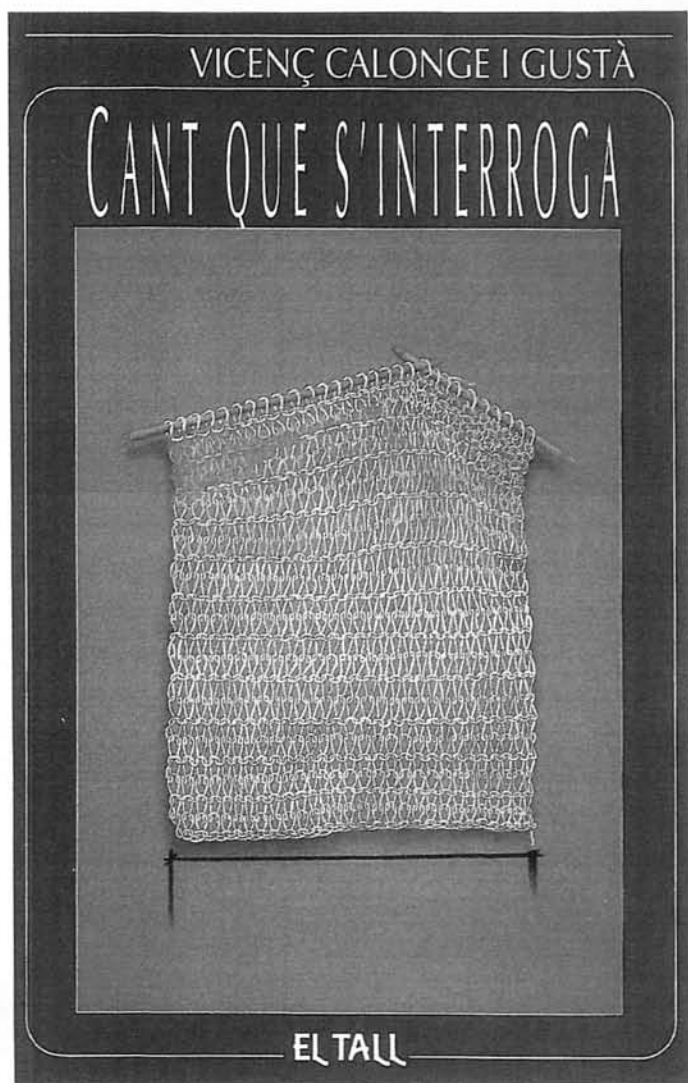
*Suors d'un cant que s'interroga,
la música que encaix em justifica,
la veritat que olor és terratrèmol
cap a la sublimació del donar-se;
nit de vespes amoroses,
cap al tot harmonies de l'ignot.*

La seva obra reflecteix altres sentiments enfront a la feixuga rutina diària i, així mateix, mostra el pes de l'experiència personal i poètica; i també el de la història: «De com l'espectacle Homes de Combat-Dinar de Nadal...»; el de la família i l'amor paternal «A l'oncle Juan José (+11-6-1998)», a «Perquè tu, fill, et noms...»; l'afecte per la música, juntament amb el valor de l'amistat; [aquesta actitud es veu a la perfecció en la peça «L'amic cantant»]. De la resta, donat el temps i les pròpies limitacions no en podem fer l'anàlisi ni tan sols s'escau fer-ho ara.

Aprofitant-me, per una vegada, de la confiança que se m'ha donat, us diré que ara és la vostra hora, la dels lectors, per emetre el vostre veredict sobre «El cant que s'interroga».

Joan Fullana

* Unes paraules per a la presentació del llibre «*Cant que s'interroga*», a L'Illa de Llibres, Palma, desembre 2003.

La coberta i il·lustracions del llibre són de Dolores Sampol

Sinceritat

Perquè em sé amb tu
i amb el teu solc que és sentència
no puc passar sense el teu adob.
Que el teu color -sinceritat- m'enlluerna.
que la teva veu -sinceritat- és tan crua
que sacseja tot el meu cos;
del dolor que em provoques apreng a mirar,
un despertar d'arbre s'insinua.

Vicenç Calonge i Gustà

Del poemari *Cant que s'interroga*, d'El Tall editorial. Palma, octubre de 2002, amb pròleg de Bartomeu Fiol.

León

Sargantana!

A quin trenc
t'has amagat?

(i)

Un capvespre
ta mare ens va deixar
tot sols amb tu,
León.
Vas plorar
vermell
hores i hores
fins que vas decantar
les joguetes
que et brindàvem
i jugares amb un full.

Talment un poeta.

(ii)

El darrer dia
a Eivissa
en aixecar-me
eres als braços de ta mare
i vas voler venir
als meus.

Ara
em sent els braços
feixuguíssims
i no tornaré a sentir
immensos
els batecs
en un cos tan petit.

(iii)

Com una sargantana
que travessa el camí
et vas creuar davant meu.
Et deturares un moment
enmig del camí i alçant
el cap em vas mirar:

totd'una sortires corrent.

(iv)

(Inèdit)

Biel Pons Pons

"LA JAULA DE GRILLOS"

Cristóbal Serra

Angel Baldovino

Palma de Mallorca

26-1-2001

Angel Baldovino: La jaula de grillos. Cristóbal Serra. (2001)

més

jo sóc a
quell
qui té set
,una set
desmesura
da
que l'aigua no as
sacia
;aquell qui no es reco
neix
en tu,aquell qui no sap
veure
en tu
el vent,en tu
l
'extrem
domini

jo sóc a
quell
qui renuncia
al dia encès,a
quell
que es nega en l'aigua
que no vol
beure
's

Inèdit del llibre de propera publicació *El convers*

miquel bezares

L'etern femení i la redempció per l'amor, o Faust és viu i habita entre nosaltres

Supòs que tots els ciutadans barons d'aquest territori quasi secret i tan acollidor que és S'Esclop, li haurem dit alguna vegada a alguna dona allò de "Tu ets el meu *etern femení*". Si ella ha llegit Wilde, potser ens contesti: "Si, rei; i et record que *la diferència entre un caprici passatger i una passió eterna és que el caprici dura més estona*". En aquest cas, tots dues parts, ja sabem d'entrada a què ens hem d'atendre i la cosa pot arribar a ser molt entretinguda.

Pel que fa a la *redempció per l'amor*, ja no estic tan segur de si ho tenim gaire assumit; entre altres motius perquè tot això de *l'infern i la glòria* ens resulta prou relatiu, d'ençà que sabem que "*l'infern, són els altres*", com digué Sartre, i que l'aproximació més propera a la glòria es pot trobar dins dels braços d'alguna senyora com la del primer paràgraf.

Segurament no us caldrà a cap dels lectors, però, per si de cas, vos en faré cinc cèntims de l'argument de *Faust*, basat en un personatge real: Georg Faust, nat el 1480, astròleg i alquimista. A Praga mostren la casa, de la qual el dimoni el se'n dugué amb un gran tro (possiblement una reacció química descontrolada) el 1541. Sabent-ho o no, Calderón va escriure *El mágico prodigioso*, que mostra moltes semblances amb Faust. Christopher Marlowe en publicà la seva versió el 1588, però EL FAUST per antonomàsia és el de Goethe, (1749-1832) una obra catedralícia, immensa, d'infinites relectures i incomptables nivells de interpretació; física i metafísica, realista i surrealista, satànica i auto sacramental, etopeia i epopeia, i fins i tot fulletó amb una protagonista *sedotta e abandonata*, Margarete, que serà penjada per haver ofegat el fill il·legítim que ha tingut de Faust. Aquest és un home que ven la seva ànima al dimoni a canvi de la joventut, la bellesa i la saviesa, viu tota casta d'experiències -nits de Walpurgis, viatges per l'espai i el temps, creació d'un *homunculus* o homoniquet- i, al darrer moment, se salva de la damnació per la intervenció de Margarete, *l'Etern Femení*, que opera la *Redempció per l'Amor*.

Al mite li han dedicat òperes Gounod, Spohr i Boito -el seu *Mefisto* va ser representat no fa gaire al Principal, amb una delirant posada en escena de Stéfano Poda- mentre que Liszt i Mahler han emprat

els versos finals de Faust a les seves simfonies *Fausto* i la 8^a, *La dels mil*.

Si observem la nostra època, veurem que és obsessivament fàustica: els objectius principals i quasi únics són el domini de la matèria, l'assoliment, l'èxit, la joventut perllongada artificialment (la qual cosa dona lloc a tota una indústria: cosmètica, dietètica, l'exercici compulsiu...) i en molt segon terme, l'acumulació de coneixements, que no significa necessàriament una major saviesa.

L'Etern Femení, en canvi, està sent arraconat. Què entenc per EF? Doncs la tendresa, l'afabilitat, la comprensió, el saber obtenir les coses per la persuasió i no per la imposició o la compra, el respecte i transmissió de la *tradició* (de *traddere*, entregar), de l'idioma vernacle (fixau-vos que se diu llengua *materna*) i, per dir-ho en paraules de Juan Rof Carballo, "aquella capa de l'ésser, existent als dos sexes, que contacta la realitat inassolible pels humans de manera racional". En resum, la pàtria-estat (allò que fan els pares: lluitar), conqueridora i avassalladora, pretén esclafar la nació-sentiment, la que se deriva del més femení dels verbs: *nascere*. He pensat que us agradaria poder llegir el text original de Goethe, per si vos ve de gust citar-lo en alemany, un cop d'efecte que vesteix molt! Al costat hi van dues traduccions, una que respecta la rima (assonant) i el nombre de síl·labes, i una altra literària, més lliure. Sens dubte n'hi ha de millors, però què voleu? A tots ens semblen més aguts els nostres propis fills.

Original

CHORUS MYSTICUS

Alles Vergängliche
ist nur ein Gleichnis;

Das Unzulängliche
hier wird's Ereignis;

Das Unbeschreibliche
hier ist's getan;

Das Ewigweibliche
zieht uns hinan.

Versió mètrica

COR MÍSTIC

Tot allò efímer
és un miratge;

Tot l'inassolible
aquí es fa real

Tot l'indescriptible
es fa a cada instant;

I l'Etern Femení,
ens du allà dalt.

Versió literària

COR MÍSTIC

Tot allò que és perible
és tan sols un miratge;

El que sembla inassolible
aquí cada dia s'abasta

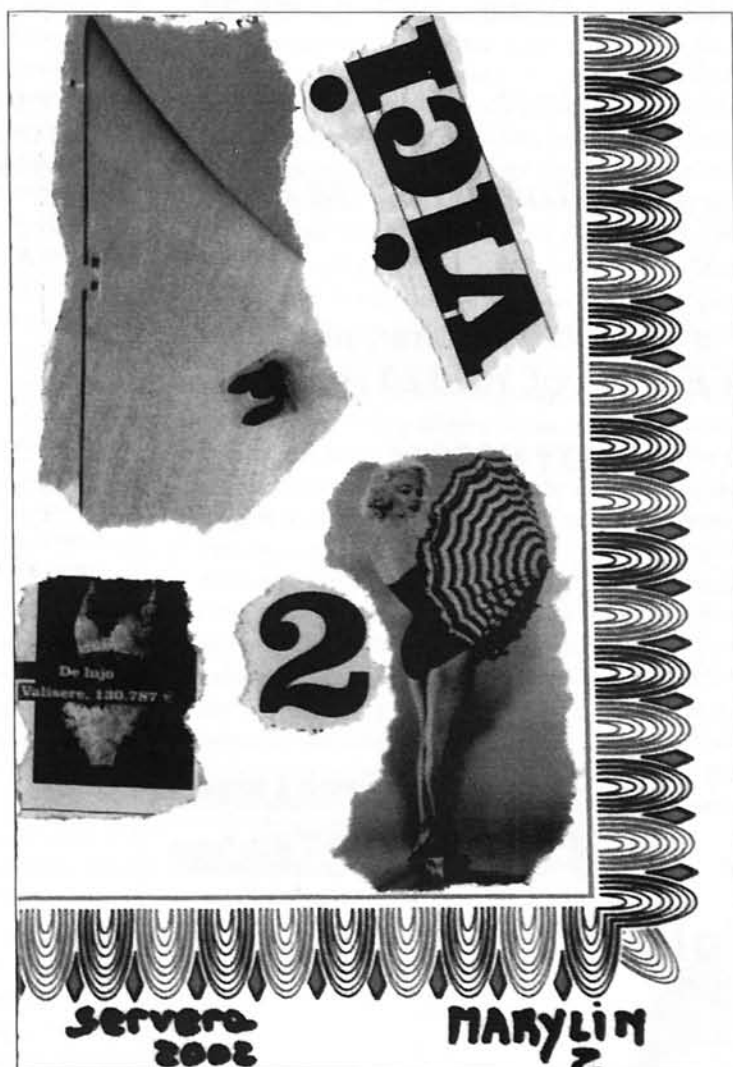
Allò que és indescriptible
aquí es fa a cada instant;

L'Etern Femení, irresistible
ens atreu fins a Ell, allà dalt.

Observació final un poc cínica:

A les moltes versions de *Faust* que se representen cada dia a l'Estat ens trobam amb moltes històries amb un final molt semblant. Hi ha una munió de personatges que venen l'ànima al dimoni de la cobdícia, i practiquen la prevaricació, el frau fiscal, econòmic, electoral, i un amplíssim etc. Els noms d'aquests «Fausts» són ara Alberto(s), Jaume, Mario, Gabriel, Jesús, o el que vulgueu (teniu per triar). Però, quan les portes de l'infern (Alcalà Meco, per exemple) s'obrin per engolir-los, arriba la Redempció per l'Amor (als doblers, supòs) La sola diferència és que en aquest cas la salvació no ve de Margarete, si no d'algun jutge especialment... comprensiu.

Pere Morey

Gaspar Servera, sèrie Marylin,
collage sobre cartró (2002)

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons : Paco 600 44 44 27,

José 607 98 45 97,

Toni 607 98 46 97.

**Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)**

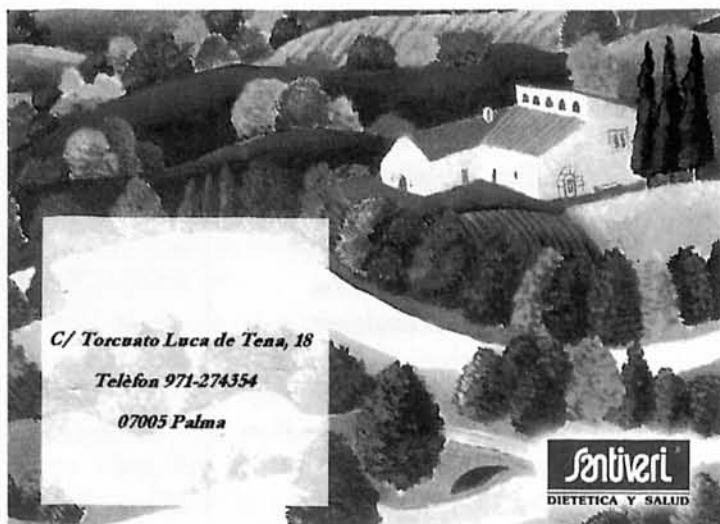
Fax 971 439001

**Taller
aluminio**

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

☎ 971 43 84 33

C/ Torcuato Luca de Tena, 18

Telèfon 971-274354

07005 Palma

Santiveri
DIETETICA Y SALUD

Notes: Si arriben escrits per a la seva publicació, hauran d'anar signats amb noms i llinatges. A més del manuscrit (d'una extensió màxima de tres fulls a doble espai) amb la signatura personal de l'autor, s'inclourà còpia en disquet o en CD (en Word o en Wordperfect), document d'identitat, l'adreça i un telèfon de contacte. Si es tracta de l'escrit d'un col·lectiu, l'haurà de signar com a mínim un dels seus components, que se'n responsabilitzarà.

- *S'Esclop, Quadern cultural* no tornarà cap original no sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics.

- *S'Esclop, Quadern cultural* no rep ajudes oficials de cap tipus; sols es sosté gràcies a la venda d'exemplars, als subscriptors i a la publicitat; per això, si estau d'acord amb la línia de difusió cultural de *S'Esclop, Quadern cultural*, la millor manera de recolzar-la és adquirir-la fent-vos subscriptor o anunciant-vos-hi.

- Si voleu fer-nos arribar els vostres suggeriments, ens els podeu enviar a *S'Esclop, Quadern cultural*, Apartat de Correus núm. 332 de Palmanova 07181 (Calvià), Mallorca, Illes Balears.

- Malgrat la cura que es posa en la publicació dels textos, es poden produir equivocacions; a partir de la propera edició, hi haurà una signatura titulada **ERRATA** (fe d'errades). Si observeu qualsevol anomalia en els escrits publicats, us agraïrem ens ho comuniquem.

R.

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat

Telèfon 639 - 954223

Un turista mortal: Cioran a Talamanca

Lavors, alguns de nosaltres, teníem sis anys. I encara ens faltaven uns mesos per complir-ne set, i, així, canviar, per primer cop, sencera, com fan les serps, la nostra pell cel·lular, internament i externa. A Talamanca, en tot cas, hi devíem anar amb la barca: n'hi havia tres –petita, mitjana, més gran–, amb molts de salvavides apilats, blancs i taronges, dalt la llarga cabina amb el timó a proa, i les fileres de bancs perquè el passatge s'assegués i pogués contemplar la ciutat amb murades, els molls amb els vaixells atracats, les llisses platejades fent exercicis de natació sincronitzada, sempre a la recerca de menjar a les aigües un poc olioses i espesses del port de Vila. L'anada a Talamanca, però, era una aventura que durava poca estona. A popa de les barques, hi havia un banc semicircular, metàl·lic, amb el pal enmig i la bandera espanyola penjant. A mi m'agradava seure aferrat al pal i contemplar l'estela remolinada de l'aigua. El periple de travessar el port era ingènuament perfecte. I ens oferia tots els avantatges de les ràpides aventures experimentades, només, amb els ulls primers de la vida. A Talamanca, l'aigua era més calenta que a cap altra platja. A més, hi havia enormes zones on la mar només ens cobria fins als genolls, i podíem sentir que érem molt lluny de la vora, sense cap perill de ser xuclats per la profunditat misteriosa. El paradís, quan s'és infant, té el gust de sal de la mar: entrar i sortir de l'aigua, xopollar, fer castells d'arena i veure com les ones els enderroquen, implacables.

L'any passat, amb la lectura del darrer llibre de poemes d'Antonio Colinas *Tiempo y abismo*, vaig descobrir l'estada, també a Talamanca, d'un filòsof i escriptor paradigmàtic i desconcertant: E. M. Cioran. Ens trobem davant l'individu que fou considerat, en el seu moment, el més heterodox dels pensadors, un heretge absolut, un negador complet de qualsevol puresa humana, un atacant a tots els sistemes polítics, un doctrinari del suïcidi que no era capaç de cometre, a pesar del convenciment absolut que tenia de l'inconvenient que li suposa haver nascut. L'autor de la *Tentation d'exister*, era, en realitat, un romanès que esdevingué apàtrida, gràcies al refugi intel·lectual que trobà a París, ciutat llum, en els convulsos anys que separen les dues guerres mundials del segle XX. Cioran, a la manera unamuniana, fou un místic de la intel·ligència, del saber en retrocés absolut, durant aquelles èpoques de màxim vessament de sang, les pitjors que mai hi ha hagut a la terra. El seu *Cuaderno de Talamanca* (Pre-Textos, 2002), és un petit testimoni del desballestament rigorós al qual sotmeté el seu plantejament vital i espiritual, des de la primera joventut fins a la vellesa. A l'agost de 1966, a Talamanca, Cioran pren notes carregades de dispersió literària i de fugitiva lucidesa. Medita mentre escriu, llegeix, capta la realitat que l'envolta, a la seva manera particular, i no cessa d'observar la nit, per fugir de la llum del sol, una llum que no suporta. Pateix insomnis desesperants, que el duen a passejar a la vora de la mar, a les fosques o a la llum de la lluna. Malalt d'afició, i també de veritat, se sent tan desgraciat a Eivissa, com Chopin a Valldemossa, però no pot menysprear la bellesa gairebé completa d'una vida encara lliure, quasi plena, sense lligams embafadors amb la «civilització» de la qual se n'avergonyeix. Es queixa de què ja no hi ha silenci a l'illa: dia i nit s'escolta l'estrèpit dels avions aterrant i enlairant-se: “aquest és el preu

que els indígenes paguen pel privilegi que han obtingut de poder menjar fins afartar-se”. I, tanmateix, Leopardi visqué sota un cel anàleg al d'Eivissa i això pot servir-li de mínim consol. Els malsons esdevenen interminables: una guerra nuclear entre Amèrica i Xina, algun somni molt fúnebre: una dona s'acabava de morir, la fiquen dins el taüt, la mare del filòsof ajudava, amb unes estisores tallava una enorme aleta de peix. La proximitat del retorn a París, a mesura que passen els dies, l'angoixa cada vegada més. Contempla, però, les postes de sol i se'n meravella. No hi ha ningú prop seu. Silenci. Només el cel i la mar, i la ciutat que es deixa contemplar en la llunyania. Sentia veneració per les mancances, la qual cosa vol dir que tampoc no era tan diferent als altres éssers humans. L'insomni persistent el fa buscador experimentat de les albades. Se n'adona de la perfecta reverberació de la llum que, des de les roques de l'illa, sembla pujar i incendiar el mateix sol acabat de néixer. La llum no venia, doncs, de dalt de l'horitzó de Llevant, sinó de les roques que el voltaven, estacades a la terra. Aconsegueix, momentàniament, oblidar les seves amargues reflexions, i, de seguida, ja en comença a encadenar de noves. En tornar als seus deures de París, haurà de triar entre escriure un assaig sobre l'ansietat, o un altre sobre la redempció. Es considera una persona que viu tot l'any en període de vacances, però aixafat per un buit “oficial” desesperant. Fa falses lloances de Borges, per tal d'atacar la lluminositat “de procediment” del gust francès, i es refugia en “les petites ironies de la vida” de Txekhov. “*Tal vegada el millor sigui no explicar-se un mateix, no donar la pròpia clau de l'ésser, la fórmula del destí personal. Que la busquin els altres, si creuen que val la pena l'esforç de buscar*”. Es fa promesa de què, quan torni, escriurà cada dia, com a mínim, una pàgina sobre qualsevol cosa, encara que sols sigui per mantenir el seu esperit en estat d'alerta. Sap que ell, més que ningú, disposa de la capacitat de cansar-se'n, de tot. El 20 d'agost apunta al seu quadern: “*Frase d'una nena anglesa de vuit anys, en veure un estel fugaç: “No m'agradaria ser prop d'un estel fugaç”. “Per desgràcia”, diu, fent referència a la terra que l'envoltava, “aquest lloc és massa bonic com per poder deixar-lo sense que això ens produeixi un esgarrinxament*”. I és que “*viure lluny del Mediterrani és un error. ¿Com he pogut durant tant de temps sacrificar-me al perjudici del nord? Totes les meves desgràcies, millor diguem decepcions, vénen d'aquí*”. Cioran va morir, a París, el 21 de juny de 1995, i tenia 84 anys, però mai no va parar d'escriure i de pensar, fins i tot contra ell mateix: “*Le Rien était sans doute plus commode*”.

**Bartomeu
Ribes i Guasch**

Gràcies als diumenges

♩=96

Gràcies als diumenges 1/2

Gràcies als diumenges

Gràcies als diumenges que venien
somiant, i altres no tan encesos
carros de neus i d'herbei, a l'altre racó,
més enllà del pèsol tremolant

em trobava. Ànneres midava
amb el dit miop.

Primer la tarda, boxa i volcà tot seguit,
a un racó de corbs que semblaven mullers.
Havent-me retornat la lividesa de calb,
recobrant bàlsams dilectes de decrepitud,

casat amb la joia de triar joncs,
havia tornat néixer per clemència.

M'hi sentia com un bosc,
seré entre potes de cavalls i coixins emmetzinats de groc,
dins la barca indultada de sol i d'aigua.

(1973-1974)

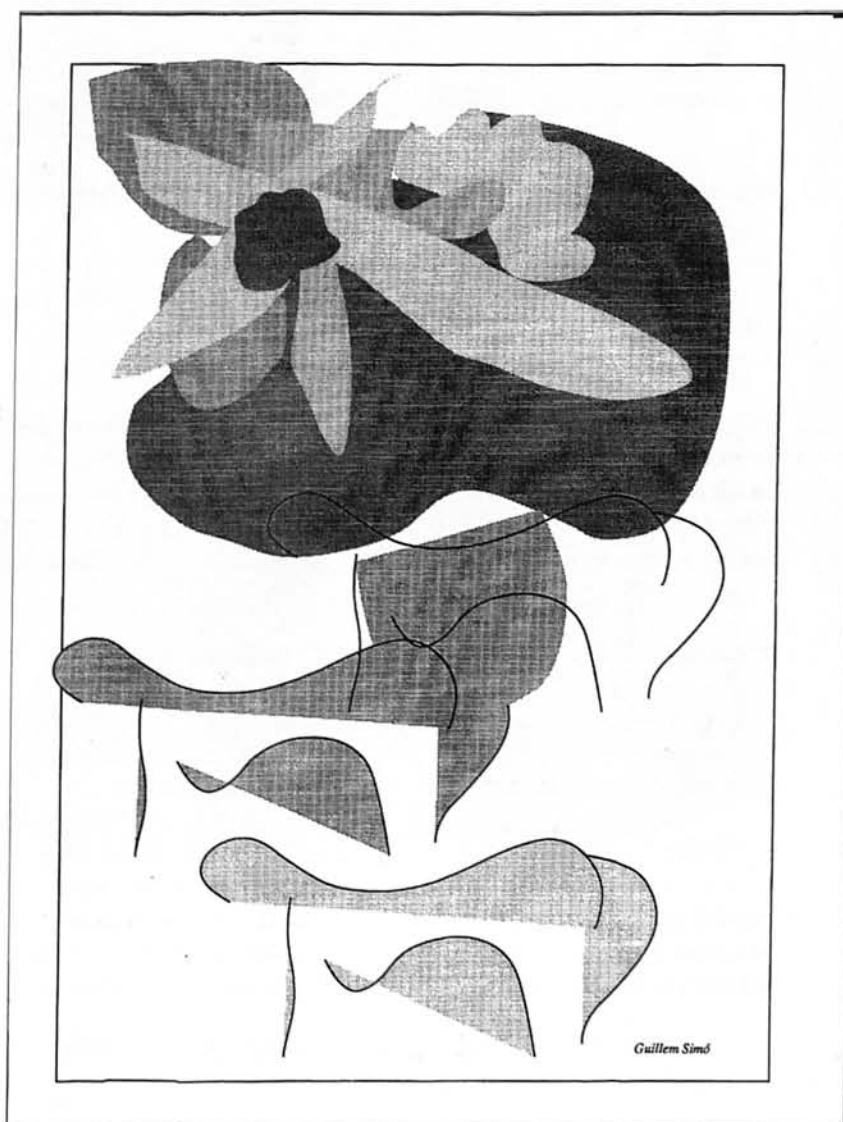
Guillem Simó*De l'obra inèdita 19 Poemes amb música (1973-2000)*

28 *tempo primo*

32

35

Il·lustració de Guillem Simó

Poesia francesa d'avui

Maties Tugores i Garau

JEAN-PAUL MESTAS va néixer a Paris l'any 1925. És assagista, traductor, crític, conferenciant i director de la revista «Jalons». Autor d'uns seixanta llibres i traduït a quinze idiomes. De la seva obra, en destaquem: "Plaise au souvenir" (Ed. Caractères), "Entre deux temps" (Ed. Barrê-Dayez), "Le livre de la retenue" (Ed. Les Presses Littéraires) i, sobretot, "Longtemps après" (Ed. En Forêt/Verlag Im Wald). Leopold Sendar Senghor li digué: "He llegit els seus poemes no tan sols amb plaer, sinó que amb emoció. És estrany, ja que rep molts de llibres de poesia... En els seus poemes, tot es transforma en senyals i sentit, ritme i música". Vet ací, per a S'Esclop, tres poemes inèdits d'ell:

ENTRÉE DANS L'ANONYME

Aucun des survivants
ne prendra cette route,
aucun nouveau venu.

L'herbe seule s'y reconnaît,
protège un essaim de visions
étranges dans la loi du jour.

Une ode ici s'achève
en retenant ses larmes.

DES VENTS DE L'HISTOIRE

Alors ces voix de nuit
qui tourment, qui s'enchaînent
à quoi bon le vivier
de celles qui les noient;

les hauteurs restent solitaires
amoureuses d'un défilé
de silencieux, de méconnus,
d'êtres que les vents ont trahis
mais que les accalmies moissonnent.

A TOUR DE RÔLE

A tour de rôle
on regardera s'éloigner
celui que nous avons été,

on deviendra cet autre
auquel on n'avait cru
par la force des choses,
et sur un doigt de l'univers
on verra le ciel s'agrandir.

ENTRADA DINS L'ANÒNIM

Cap del supervivents
no collirà aquesta carretera,
cap nouvingut.

Només l'herba s'hi reconeix,
protegeix un eixam de visions
estranyes dins la llei quotidiana.

Una oda ací s'acaba
retenint les seves llàgrimes.

DELS VENTS DE L'HISTÒRIA

Llavors aquestes veus de nit
que defugen, que s'encadenen
perquè el viver
de les que les neguen;

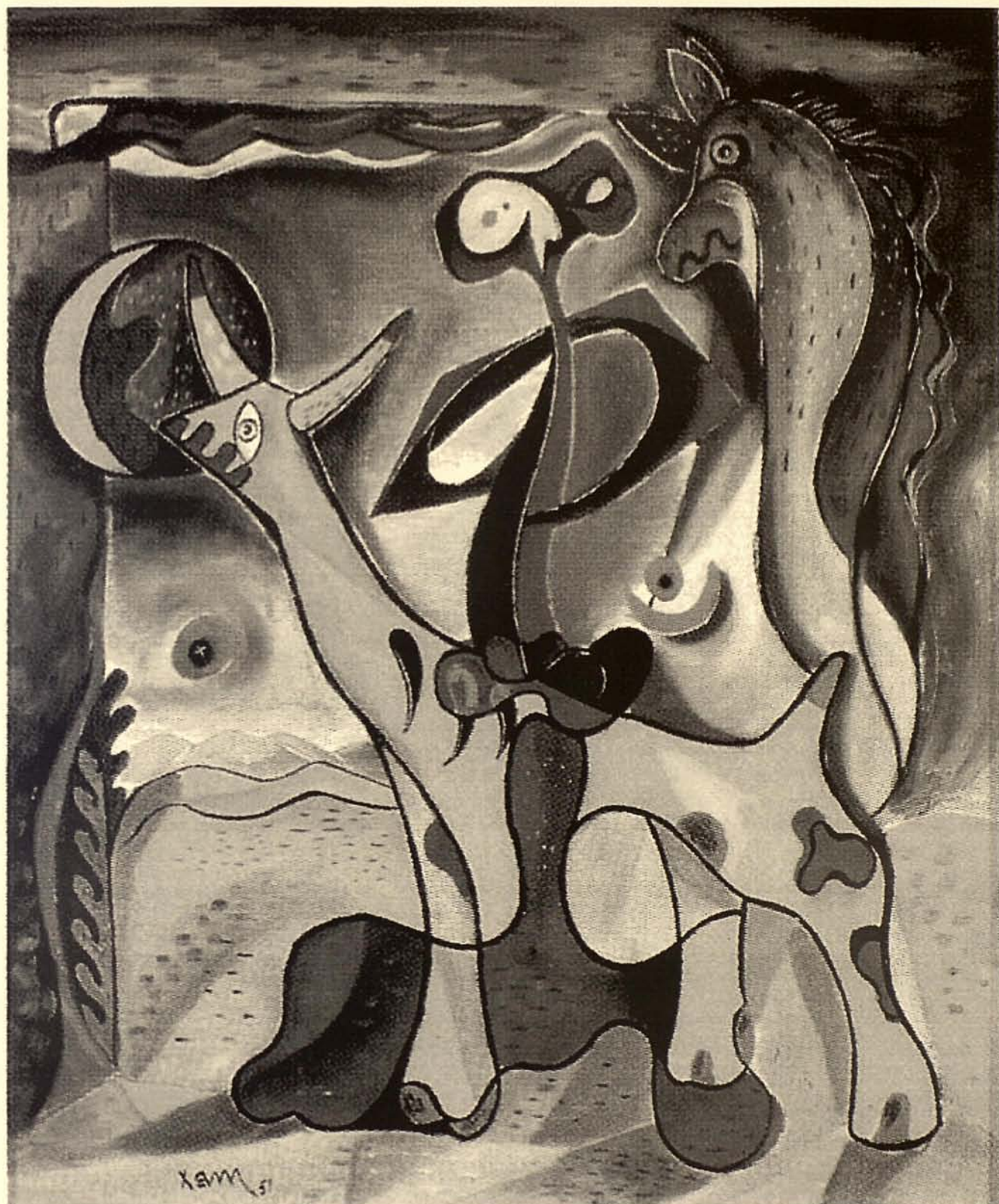
les alçades queden solitàries
enamorades d'un congost
de silenciosos, de desconeguts,
d'éssers que els vents han traïts
però que la bonança arreplega.

PER ORDRE DE LLISTA

D'un en un
observarem allunyar-se
el qui hem estat,

esdevindrem aquest altre
en qui no haviem cregut
per la força de les coses,
i sobre un dit de l'univers
veurem el cel ennoblir-se.

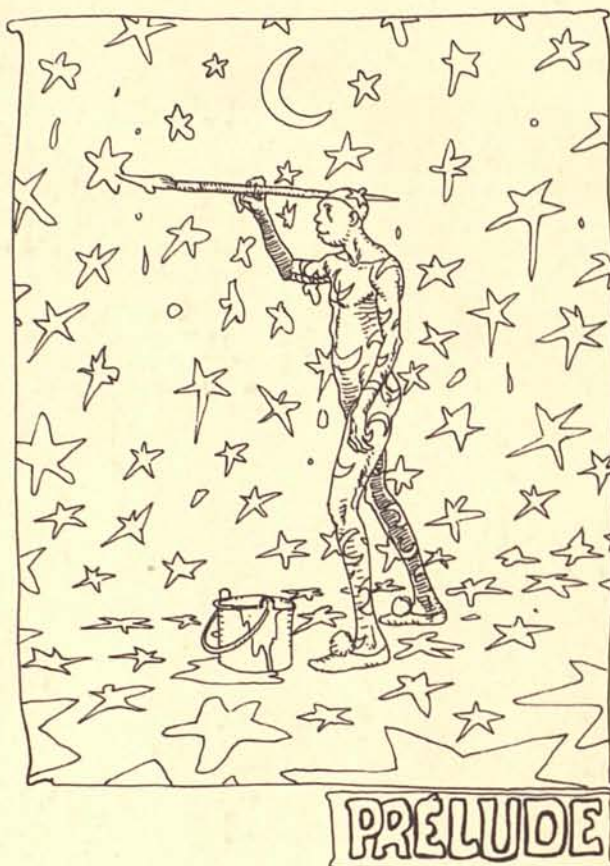

Pere Quetgles Xam, «Siurell», 1951. Oli sobre taula

Georges Bess, planxa de «Bobi»

Per cortesia de Joan Miquel Morey, de l'Associació d'Amics i Victimes del Còmic (AAVC)

AIRE ACONDICIONADO - EQUIPAMIENTO HOTELERO

HUMICLIMA

SERVICIO Y GARANTIA

www.humiclimate.com

HUMICLIMA - Camí Vell de Bunyola, 39 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas 971 431 216 - S.A.C. 971 431 090 - Fax 971 200 228 - 971 754 751 - E-mail: humiclimate@humiclimate.com

KLIMA HOTELS - Avda. 16 de Julio, 53 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas y S.A.C. 971 900 390 - Fax 971 900 395 - E-mail: klimahotels@ono.com